

KAJ SO PRODUKTIVNE ZADRUGE POTREBNE?

KA TO VPRAŠANJE ODGOVARJAJO MANIPULACIJE PROFITARJEV.

Produkti so bili prodani za \$1.000, in katere so dali prekupčevalci le \$97.26.

New London, Conn. — Prekupčevalci niso profitirali, kajpada, to so ljudje, ki jemljejo le polno dobiček. Tako bo modrovali tvekar, ki je zaljubljen v današnji gospodarski sistem, ako kdo trdi, da so prekupčevalci tiisti ljudje, ki za nestorjeno delo vzamejo odušni profit.

Ampak vsakdanji dogodki v Ameriki življenju govore nekaj drugega.

Nekega dne je neki ribič iz Connecticuta prodal nekemu newyorškemu trgovcu s ribami trideset sodov rib za \$97.26. Še tistega dne je newyorški trgovec prodal nekemu drugemu trgovcu iste ribe za tisoč dolarjev. Nekega drugega dne so ribiči iz te države prejeli za pet in štirideset sodov rib \$59.27, katere so ravno tistega dne v New Yorku prodali funt po osemnajst centov v trgovini na debelo, v trgovini na drobno so jih pa plačevali v mesih države Connecticut po 25 do 28 centov.

Take razmere so učinkovale poduvalno na ribiče. Zaradi tega so pričeli ribiči iz te okolice upoštevati vprašanje, ako bi ne bilo na mestu, da ustanove svojo produktivno zadrugo, da dobe za ribe saj toliko, da bodo lahko prehranjevali sebe in svoje družine.

Zdaj je položaj tak, da morajo vse poslati komisijonarnim trgovcem v mesta, ki seveda imajo največji dobiček od njih dela in truda.

Bili so časi, ko so cvetela mala mesta ob morskem obrežju v državi Connecticut, v katerih prebivalci so bili ribiči. Ta mesta zdaj razpadajo, ker se ribištvo več ne izplača. Ribiške ladje so zasidrane in gnijejo, tako je tudi s mrežami. Mladina zapušča mala ribiška mesta in odhaja v velika mesta, da dobi delo v industriji.

To je napravilo profitarstvo iz ameriškega ribištva.

KATOLIŠKI BAVARCI SO ZA ODOEPITEV.

Socialistične zahteve jim niso večj

Lipsko, Nemčija. — Klerikaleci so bili še vedno največji hinavci in prevaranti v politiki. Na eni strani se oblačijo v rdeči socialistični plašč pod krinko krščanskega socializma, na drugi pa s vsemi močmi delajo na vpostavitvi monarhije. To nam jasno pove izjava Zieglerja, saksonskega ministrskega predsednika, katerega je podal na socialistični konvenciji na Lipskem.

Ziegler je rekel, da so klerikalni bavarški državni uradniki posvarili Cuna, da se Bavarska takoj loči od Nemčije, ako prizna socialistične zahteve. Na to so socialisti sprejeli resolucijo, v kateri zahtevajo, da se takoj prično pogajanja s francosko armado, da se izravna spor v Porurju.

DRŽAVNA MILICA POSLANA PROTI STAVKARJEM.

Springfield, Ill. — Deset oddelkov illinojske narodne straže so mobilizirali v soboto zgodaj zjutraj, da jih nemudoma odpotujejo v Hillsboro, Ill., kjer je stavka v tovarni trdke American Zinc Co. Stavka se je pričela v torek zjutraj, ko je 300 delavcev zahtevalo priznanje predkratnim organizirane unije. Tovarniški poslovodja Kenneth Rossmora je odklonil delavsko zahtevo. En moč je bil rajen in dva šerifa pretepena v praskah med stavkarji in tovarniškimi stražniki. Rossmora je raj zaprl tovarno, kakor pa da bi se prebivala kri, je izjavil.

Hillsborski trgovci so v veliki meri odvisni od cinkove tovarne, in ob stavki 600 delavcev utegnejo utrpeti velike gmatne izgube.

CUNOVO MINISTERSTVO PADLO.

Novo vlado v Nemčiji sestavil Stresemann.

Berlin, 13. avg. — Ministerski predsednik Cuno je podal resignacijo, ki je bila takoj sprejeta. Predsednik Ebert je nato ponudil sestavo novega ministerstva Stresemannu, članu Nemške ljudske stranke, kateri je tudi ponudbo sprejel in sestavil novo vlado. V novi vladi so populist, demokrati in trije socialisti.

MED GLADNIM NEMŠKIM LJUDSTVOM SE ŠIRI UPORNI DUH.

LJUDSTVO ZAHTeva KRUHA IN NE FINANČNIH PROGRAMOV.

V Hamburgu je demonstriralo 30 tisoč sestradanih delavcev.

Berlin, Nemčija. — Predsednik Ebert je izdal proklamacijo, v kateri prepoveduje razširjanje letakov, ki priporočajo strmo glavljenje ustavne vlade. Proklamacija pokazuje, da je položaj v Nemčiji resen.

Iz Hamburga je došlo poročilo, da je demonstriralo trideset tisoč izstradanih delavcev. Prišlo je do spopadov s policijo, ki je streljala na demonstrante. Ena oseba je ubita in več ranjenih. Znana industrijska tvrdka Siemens je izpla tisoč delavcev in se izgovarja, da je storila, ker so delavci poslužujejo pasivnega odpora. Tako početje še bolj razburja gladne nemške ljudske množice.

Milica je napadla stavkarje v Lubecku in tukaj je krutvaj set delavcev je ranjenih.

V Krefeldu je policija streljala na gladne nemške delavce, ki so demonstrirali proti pomanjkanju hrane in nezmožni draginji. Delavcev je bilo na tisoče. En delavec je bil ubit in deset je bilo ranjenih.

Vesti o takih policijskih provokacijah se širijo bliskovito po vsej Nemčiji in učinkujejo, kakor da bi kdo vlival olje v ogenj.

Pazni opazovalci v Nemčiji vidijo v teh dogodkih, da vstala revolucija, ki pride, ako ljudske mase ne dobe kruha.

V državnem zboru se vrše burni prizori, ki so podobni dogodkom pred veliko francosko revolucijo v francoskem parlamentu. Neki komunistični poslanec je svaril vlado v nemškem državnem zboru, da bo ljudstvo na finančni program vlade odgovorilo z revolucijo in proglasom sovjetske države in da bo nemški proletarijat potepal sedanji kapitalistični režim v Nemčiji. Obenem je komunistična stranka predložila državnemu zboru resolucijo, ki izreka nezaupnico kancelarju Cunu.

Seveda se pripravila tudi buržoazija, da se s silo obdrži v sedlu. Neki višji nemški oficir je rekel nekemu ameriškemu časnikarskemu poročevalcu, ako bo sprejeta resolucija komunistov, da bo v deset dneh uvedena vojaška diktatura.

Komunistično delavstvo se pripravlja ob priložnem času, kajti voditelji komunistične stranke so odredili pasivni odpor, ki kmalu paralizira vso nemško industrijo in transportacijo vred. Poročila iz raznih krajev govore, da se delavci ne glede na to, h kateri stranki pripadajo, sledijo pozivu voditeljev komunistične stranke. "Slabo delo, za slabo mešdo", je zdaj geslo med nemškimi delavci.

Delavci v štirinajst velikih berlinskih podjetij zdaj stavkajo. Ravno tako stavkajo uslužbeni na berlinski podulni železnici.

Konjenica je naskočila ljudske množice okoli državne banke, ko je bilo ustavljeno izplačevanje. Kajti zastavkali so tudi tiskarji, ki so tiskali ničvredne papirnatke narke.

Milica je v predmestjih povsod naskakovala delavce, ako so se naskakovala delavce, ako so se (Dalje na 3. strani.)

PROPAGANDA ZA JOHN-SONOVO NOMINACIJO V ILLINOISU.

Bivši šikanski župan Thompson utegne biti tekmeec senatorja Medilla McCormicka; trije možni kandidati proti governorju Smallu.

DEMOKRATJE SI ŠE NIMO NA JASNEM GLEDE LASTNIH KANDIDATOV.

Chicago, Ill. — Ob končanju javnega žalovanja za umrlim predsednikom Hardingom se polagoma vračajo politične strasti, ki so se bile polegale ob smrti predsednika Združenih držav. Kakor je opaziti, komo imeli sedaj velikansko zmešnjavo v domači politiki, in zmešnjava je vselej znamenje prihajajočega preobrata, ki se utegne izvršiti že na prihodnjih predsedniških volitvah.

Smrt predsednika Hardinga je napravila veliko zmedo med republikanskimi vrstami, kjer bo najbrž vladala velikanska anarhija. Od novega predsednika Coolidgea ni pričakovati, da bi mogel zediniti vse frakcije v republikanski stranki. Zato bo vsaka teh frakcij zahtevala svojega predsedniškega kandidata. Tj bo tudi vplivalo na demokratsko stranko, ki bo morala vsled novih razmer postaviti drugega kandidata za predsednika, kakor ga pa je morda imela v mislih sedaj.

V soboto se je pričela propaganda v illinojski državi, kar pomenja, da bo ta država takorekdo središče rovanja in spletkarstva republikanskih politikarjev.

Politični položaj je v tem momentu takšen:

1.—Skoro čisto gotovo je, da bodo illinojski republikanci podpirali senatorja Hiram Johnsona iz Californije ter ga pripravili za predsedniškega kandidata. Med temi Johnsonovimi pristaki bodo vsi neodvisni republikanci, ki ne spadajo v radikalno krilo republikanske stranke.

2.—Mirna, ali izdatna kampanja za senatorja Medilla McCormicka kot predsedniškega kandidata natiem bo pripravljena, če bo treba na konvenciji kakega "kompromisa", in če bi prišlo do ponovnega zastanka, kakor je bilo prišlo do njega vsled Lowdenovega demarnega škandala na zadnji narodni konvenciji.

3.—Pričetek demokratske kampanje za bivšega župana Carter H. Harrisona, ki so si ga illinojski demokratski voditelji izbrali za podpredsedniškega kandidata.

4.—Naznanilo kandidature za zveznega senatorja odstrani Small Thompson-Lundinove skupine. Ta se misli potegovati za bivšega župana Williama Thompsona, če bi se Medill McCormick iznova potegoval za senatorsko nominacijo.

5.—Governor Small bo okličen za governerskega kandidata za prihodnje službeno dobo.

6.—Protismallov skupina izbere kakega zmoeznega in močnega republikanca za tekmece proti governorju Smallu.

7.—Polikusi za pridobitev in pregovoritev bivšega governorja Lowdena, da bi se vrge v volilni vrtnec ter nastopil kot tekmeec proti governorju Smallu.

Predvsem pa je najvažnejši dogodek v političnem oziru to, da se je pričela kampanja za Hiram Johnsona kot predsedniškega kandidata. In če se bodo razvijale pol. razmere po sedanji poti in v sedanji smeri, je lahko reči z gotovostjo, da so illinojski neodvisni in zmerno progresivni republikanci izbrali za svojega ljubljene ravno senatorja Hiram Johnsona, ki je imel že na zadnji republikanski konvenciji veliko podporo odstrani illinojskih političnih voditeljev, kakor je naprimer William Thompson in governor Small.

VREME.

Chicago in okolice. V torek deloma oblačno in topleje. Južni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 85, najnižja 70. Sonce izide ob 5:56, zaide ob 7:54.

PREDSEDNIK VZAME SEDAJ TAKOJ VLADNE VAJETI V ROKE.

Nekateri politični opazovalci menijo, da pride prav lahko do razdora med Coolidgeom in Hughesom glede na smer vnanje politike.

SEDADJ SE ŠE NE DA REČI, DA BI BILE KAKŠNE IZPREMEMBE V KABINETU.

Na vlaku predsednika Coolidgea, 11. avgusta. — Po vdeležbi zadnjih pogrebniš obredov za pokojnim predsednikom Hardingom se je predsednik Coolidge nemudoma odpeljal nazaj v Washington, kjer ga čakajo težke dolžnosti predsedniške službe.

Sedaj je prost vseh skrbi za Hardingov pogreb. Zato se lahko popolnoma posveti vladnim poslom. Kakor smo že omenili, bo takoj po svojem prihodu v Washington sklical kabinetno sejo, da se s svojimi svetovalci in pomočniki pomeni o mnogih problemih, ki čakajo novo administracijo.

Kakor izgleda, ne bo nobene takojšnje izpremembe v kabinetu, da bi je bilo čuti v zadnjih dneh, da bo par vladnih tajnikov podalo svojo ostavko. Glas še vedno kroji med političnimi krogi, da bo dal pravosodni minister Daugherty radi svoje bolni slovo svoji službi.

Nekaterim političnim opazovalcem se tudi zdi, da prav lahko pride do popolnega razdora med predsednikom in državnim tajnikom ali vnanjim ministrom Hughesom radi smernic v vnanji politiki.

Največji problem, ki ga je rešiti predsedniku Coolidgeu, je grozeča stavka antracitnega premoga. Noben del te dežele ni tako odvisen od antracitne industrije za gorivo kot New England. In ker je Coolidge odmakaj, si bo najbrž navsemot prizadeval preprečiti stavko. In kakor je pričakovati, bo konferiral v par dneh s voditelji obeh prizadetih strank v tem sporu. Šodeč po tem, kar je predsednik storil kot governor v policijski stavki v Bostonu, pričakuje, da se bo poslužil vseh sredstev, danih mu na razpolago, da zagotovi newenglanskim interesom neprekinjeno zalaganje s premogom med zimo.

Vlak, na katerem se je novi predsednik vozil iz Washingtona v Marion na pogreb umrlega predsednika Hardinga, se je parkrat ustavil med potjo, ali predsednik se ni maral dosti kazati ljudem, zbranim na dotičnih postajah, ker se mu je zdelo, da bi bilo kaj takega nekaj neprimernega ob takih prilikah. Ko se je vlak blizal Akronu, se je zbralo več tisoč ljudi na postaji. Vlak se je zavalasč ustavil malo pred postajo, da bi se tako izognil ljudskih množic, ki bi rade videle novega predsednika. Coolidge se je naposled pojavil na platformi zadnjega voza, da je sešel v roko županu, ki je načeljeval mestni delegaciji.

Zena novega predsednika je bila tudi na vlaku. Poleg nje in predsednika je bilo na vlaku še dokaj drugih znamenitih osebosti. Med njimi: Pravosodni načelnik Taft, general Pershing, senatorji Warren, Phipps, Shipstead, Edge, Wadsworth, Ernst, Hale, Spencer, Cameron in Sheppard; nadalje načelnik republikanskega narodnega odbora Adams; potem governor Baxter iz države Maine, gov. Pinehot iz Pennsylvanije; gov. Donahay iz Ohajske države; William F. Butler itd.

Predsednik utegne iti za par tednov v Swampscott, Mass., na dom svojega osebnega prijatelja F. W. Stearnsa. Tja je nameraval iti, še preden je postal predsednik Združenih držav, in sedaj mu svetujejo, naj izvrši ta načrt. Kako se bo odločil, bo odvisno največ od dogodkov, ki se imajo razviti v par prihodnjih dneh.

Forest "Jimmie Higgins" je zrcalo duše ameriškega proletariata ob času velike vojne. Dobi se pri Književni matici S. N. P. J.

ENTENTA JE RAZBITA.

Francori smatrajo angleški nastop za gospodarsko vojno.

London, 12. avg. — Francosko-angleške entente ni več. Včeraj so Angleži izročili poslancema Francije in Belgije noto, v kateri jasno izjavljajo svoje mnenje. Velika Britanija neče nositi odgovornosti prihodnje vojne in obsoja inyazijo Francozov v Nemčijo za smoto.

Pariz, 12. avg. — Tu v splošnem obsojajo stališče Angleže, katerega je jasno pokazala v noti. O notni menijo, da je moralna deklaracija gospodarske vojne.

KRVAVI BOJ MED MUNŠAJNARJI IN PROHIBIČNIMI AGENTI.

Od čete pomožnih šerifov, poslanih nad bojovite munšajnarme v kentuško gorovje, ni še nobenega glasu.

TRIJE NAJLOVITEJŠI PROHIBIČNI URAĐNIKI NAJBRŽ UBITI V KENTUŠKIH GORAH.

Lennut, Ky. — Trije najlovičejši prohibični uradniki so bili, kakor izgleda, ubiti v boju s munšajnarmi v gorah, kjer se stapijata okraja Perry in Breathitt.

Ranjen v ramo in levo nogo se je priplazil po vseh Mirih Alex Gayheart, ki je bil eden ismed suhih agentov, skoro petnajst milj daleč preko gorovja do semkaj, kjer je povedal, kako se je vršila ponoči vroča bitka med munšajnarmi in prohibičnimi agenti.

Gayheart je rekel, da je ostal samo on ismed četvorice, ki se je lotila svojega dela pod vodstvom R. L. Stewarta, pri življenju. Ta oddetek je hotel ustreti na tistem ozemlju po postavi prepovedano raspeševanje in prodajanje naskrivaj izdelanega munšajna. Na tistem ozemlju je topla munšajnarmjev, ki imajo svoj sedež nekje blizu takozvanega Lost Creeka. Ostali trije, ki so najbrž bili ubiti v tistem boju, so R. L. Stewart, G. D. Carpenter in C. D. Morrison. Ali so te tri zajeli munšajnarmi, ali jih ubili, ali pa so hudo ranjeni obležali kje v gorovju, se doalej še nni dalo ugotoviti, ker ni nobene zveze s bojiščem.

Od oddela petnajstih pomožnih šerifov, ki so bili poslani iz Harzarda nad munšajnarme, se ni doleč nobenega glasu. Silno na pomoč prohibičnim uradnikom. Seve so nameravali tudi obkoliti munšajnarsko tolpo ter jo zajeti.

Gayheart je nadalje povedal, da so on in njegovi trije tovariši naredili precej poti v gorovju ter se že dokaj približali munšajnarski trdnjavi. Ali nenadoma pa so jih obkolili munšajnarmi, jih potisnili v malo dolino ter jeli silno streljati nanje.

Prohibični agentje so bili na milost in nemilost munšajnarske tolpe, ki se je tako razvrstila, da so bili njeni člani odpredaj, odkadaj in na straneh. Streljanje je trajalo več ur. Gayheart se je izgubil od svojih tovarišev.

Potem je munšajnarme napadla četa pomožnih šerifov, in njemu je bilo tedaj možno oditi in se priplaziti do semkaj. Njemu ni nič več znanega o nadaljnjem poteku te bitke. Po njegovem mnenju so njegovi trije tovariši mrtvi ostali na bojišču.

Šerif Holliday iz okraja Perry je poslal svojih petnajst pomožnikov na bojišče, bržko je prejel po telefonu od neznane osebe obvestilo, da so munšajnarmi obkolili prohibične agente ter izpustili s njimi v boj. To obvestilo je povedalo, da je napadalna tolpa sestavljena iz članov Noblove sevdne družbe. Noblova tolpa je pred dvema letoma navalila na ječo v Jacksonu ter ubila tri ljudi, med katerimi sta bila ječar in neko dekle.

Nekaj četašev je bilo prijetih in zaprtih, ali trije kolovodje so mušli ter živeli potem v skoro nepristopnem gorovju.

Kakor pravijo, je trideset mož v munšajnarski trdnjavi.

KITAJU JE BILA IZROČENA NOTA PROTI BANDITSTVU.

V NOTI JE GROŽNJA O INTERVENCIJI.

Zahteva se tudi odškodnina za ujete tujesemce, ki jih drže banditje.

Peking, Kitaj. — Kitajski vladil je bila izročena nota, ki jo je podpisalo petnajst poslanikov tujih držav in v kateri se zahteva odškodnina za tujesemce, katere so ujeli suhovski banditje, ko so napadli vlak.

V prvem delu memorandumu se zahteva odškodnina, v drugem varnost za tujesemce v bodočnosti, v tretjem delu pa o odstavljene odgovornih uradnikov.

V memorandumu se zahteva dvojno vrste jamstvo za varnost tujesemcev. 1. za take dogodke so odgovorni vojaški goverporji in druge oblasti. 2. Uvesti se morajo varnostne narečbe za železnice in kasnujejo naj se uradniki iz železnice, kateri se pronajdejo krivim, da so zanemarili svojo dolžnost ali da so zavezniki banditov.

Nota pravi, da ima Kitaj velko več vojakov kot katara druga dežela, kljub temu pa ne odpravi banditstva, ker se najboljša četa porablja v druge namene. Dalja navaja nota, da je potrebna tujesemka policija za varstvo tujesemcev.

Kitajci so filozofičen narod. In za to menda modrujejo, ako bi Kitaj lahko posval pod orožje deset milijonov dobro izvešanih in moderne oboroženih vojakov, poleg bi pa imel še močno mornarico, bi mu nihče ne pokljajal not in memorandumov zaradi banditov, kakor jih ni nihče pokljajal Italiji ali drugim državam, ko je bilo v njih banditstvo v polnem cvetju. Nihče bi tudi ne najemal banditov, da delajo preglavico in sitnost kitajski vladi.

NA BAVARSKEM KUNAJO NOVO MONARHIJO.

Prestolonaslednik Rupert načeluje klerikalnemu monarhističnemu gibanju.

Pariz, Francija. — Poročevalce "Intransiganta" v Curihu pogoča, da se na Bavarskem pripravljajo za vpostavitve monarhije. Glavni zagovorniki monarhizma so klerikali, ki nastopajo po krilo ljudske stranke. Gibanju načeljuje prestolonaslednik Rupert, general Ludendorff in še dvajset drugih generalov, katerim se zdeha po polnih loneli mome za lenuhe in zajedavee v monarhistični državi. Generali so se sešli v Saanigenau, kjer so razgovarjali o militarističnih organizacijah, o položaju in o ugodni priliki za preobrat. Poročevalce meni, da je splošno mnenje, da bo prestolonaslednik Rupert vodil monarhistični "puč".

ABISINIJA SE ŽELI PRIDRUŽITI LIGI NARODOV.

Zeneva, Švica. — Abisinija, afriško cesarstvo, je odpustila petelijo za vstop v ligo narodov. Petelija bo predložena prihodnji seji lige narodov. Abisinija pošlje na to sejo posebno delegacijo.

OSEBNI TAJNIK PREDSEDNIKA HARDINGA VROČIL COOLIDGEU OSTAVKO.

Marion, O. — George B. Christian, ki je bil osebni tajnik pokojnemu predsedniku Hardingu, ko je bil ta senator in potem predsednik, je oznanil, da je predložil predsedniku Coolidgeu svojo resignacijo.

HARDINGOVO ŽIVLJENJE ZAVAROVANO ZA \$52.100.

New York, N. Y. — Življenje predsednika Hardinga je bilo zavarovano za \$52.100 pri šestih zavarovalnicah. Največja polica je bila pri zavarovalnici Mutual Benefit, in sicer za \$15.000. Harding se je zavaroval ob raznih prilikah v svojem življenju. Prvo polico je vzel, ko je bil star devetnajst let.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vrstajo.
Naročnina: Zedinjena država (Izen Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov na vsa, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year, Chicago \$4.00, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepu n. pr. (Julija 31-23) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posrežite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NEMŠKI KLERIKALCI KUJEJO MONARHISTIČNE ZAROTE.

Bavarska je dežela kot Tirolska. Na Bavarskem imajo klerikalci kmeta še na verigi, da jim sledi proti svoji volji čez drn in strm. Strašijo ga s hudičem in peklo, kjer ne zaleže druga beseda. Za to je tudi danes Bavarska torišče monarhističnih zarotnikov. Klerikalci lahko stokrat izjavijo, da so republikanci, skrivaj oni še vedno malikujejo "tron in altar".

Tudi klerikalci v Nemčiji so v zadnjih trideset letih prebarvali že parkrat svoje ime. Bili so katoliški centru-maši, krščanski socialci in njih najnovejše ime je ljudska stranka. Pod to firmo zdaj jadrajo, da jim ložje uspevajo njih načrti. Bili so popolnoma črni, na to so se pobarvali malo rdeče, po razsuhu nemškega kajzerizma so pa dodali malo več rdeče barve, da ljudstvo ne spozna njih namenov.

Dobrikali so kot dobri republikanci. In ko je bil čas ugoden, so na Bavarskem pomorili par socialistov, ustrelili bavarskega ministrskega predsednika Kurt Eisnerja, ko je bil na potu v bavarski državni zbor, in končno so umorili celo svojega pristaša, Matija Erzbergerja, nekdanjega vo-ditelja katoliškega centra, ker je bila bela vrana med njimi — odkritosrčen republikanec. Mislili so, da bodo taki umori ugledili pot za vpovstavev monarhije v Nemčiji.

Tudi zdaj so klerikalci na delu za monarhijo. Na eni strani groze, da se odcepi Bavarska od Nemčije kot samo-stojna republika, ako nemški kancelar Cuno, tudi pristaš ljudske stranke, sprejme resolucijo socialistov, po kateri je treba takoj pričeti pogajanja s Francijo, da se reši po-rursko vprašanje, medtem pa tajno delajo, da se Bavarska proglasi za kraljevino.

Princ Rupert je načelnik monarhističnih zarotnikov, podpirajo ga pa klerikalci in generali. Samostojna repu-blika je njim le pretveza za kasnejšo vpovstavev monar-hije. In sicer se najprvo vpovstavi monarhija na Bavar-skem, na kar pridejo druge nemške dežele na vrsto, v ka-terih so preje vladali kronani zajedavci, podpirali so jih pa duhovščina in militaristi. Tako potuhnjena in alepar-ska je klerikalna propaganda. Prilagodi se vsakim raz-meram, ampak vedno je klerikalna in dela v interesu rimske cerkve. Rimska cerkev uči, da je bila kraljem in cesarjem dana oblast od Boga in kdor se upira kraljem in cesarjem, se upira Bogu samemu. To je jasen dokaz, ako klerikalec pravi, da je republikanec, da veruje repu-blikansko formo vlade, da laže, ali da ne pozna naukov svoje cerkve. Klerikalec ne more biti pristaš in zagovor-nik republikanske forme vlade, ker on veruje v avtoriteto individuev in ne v ljudsko oblast.

Rimska cerkev je zgrajena na osebni avtoriteti. In na taki oblasti zgrajeno državo zagovarjajo klerikalci, kadar so med seboj in jih ne eliši ljudstvo.

Klerikalci taje, da so proti republikanski formi vlade. Vsa zgodovina rimskega klerikalizma pa potrdi, da so bili vsikdar največji podporniki absolutistične monarhije. V srednjem veku so podpirali graščake, kneze, kralje in ce-sarje, ki so guliili kmete in rokoelce, danes pa podpirajo kronane vladarje vseh vrst in kapitaliste, ki strižejo pre-prosto ljudstvo: delavce in kmete. Kadar se oblečejo v drugo obleko, tedaj to store iz hinavščine, da po znani Ligorjevi morali "namen posvečuje sredstva" dosežejo svoje namene.

Prvi monarhistični puč v Nemčiji bo kompromitiral zopet klerikalce. Ali žal da mogoče to kompromitiranje pride prepozno, ako monarhistični puč posreči. Klerikalci so se že večkrat kompromitirali, in za to ne dajo ničesar, ako so pred javnostjo razkrinkani še stokrat kot politični prevaranti, ako s prevaro le dosežejo svoj cilj.

Klerikalec ostane klerikalec pa naj se pobarva črno, belo ali rdeče.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitateljev Prosveta.

S pota. — Zadnjič sem pisal s pota radi dopisa v št. 68 čikaški Edinosti ter obljubil skritež, ki se spotika nad mano, češ, da je videl v A. S., da pride Matija Pogorelec na konvencijo v Cleve-land, Ohio. Kvakava je ime pti-ci, ki leže jajca v tuja gnezda in se skriva. Za takega tudi mu-stram dopisovalca, ki se skriva s svojim imenom.

Možiček, naj bo kdorkoli hoče in kjerkoli hoče, trdi, da je tega moža (namreč mene) do sedaj i-mel rad. Rečem mu le toliko, da odklanjam biti prijatelj onemu, ki se skriva s svojim imenom in še bi ga poznal, bi mu v obraz po-vedal, da kdor zatajuje svoje ime, je slabši hinavec kot pa Juda Is-kariot ter slabši od vseh farize-jev, ki jih je Krist imenoval s po-beljenimi grobovi. Pa naj bo on v Clevelandu ali v Chicagu. Pojas-njeno naj mu bo, da on, četudi je morda desetkratni delegat K. S. K. J., ni značajnej. In tak naj u-kazuje A. S., kaj naj poroča, ter tak naj komu diktra, kam ter v kateri list naj piše!

Sem pisal in bom pisal pošte-nosti ter se podpisoval, pa naj bo to v "Prosveti" ali kje drugje. Pisal sem in bom tudi v glasilo K. S. K. J. in kot nikjer drugje se tudi tam ne bom posbili pod-pisati ali se sramovati kot to dela baje 15 letni član K. S. K. J., ki se ogiblje glasila in je svoje do-go klobase poslal v čikaško "E-dinost", katero bi pa radi raznih napadov lahko imenoval "Ne-dinost".

Mogoče pa nepodpisane ve, da so pred nedavnim vrtili tajno ali ahrbno agitacijo po Minnesoti, da bi "Edinost" prišla k jedno-tnemu koritu, to se pravi, da bi po-stala glasilo K. S. K. J. Če bi h-j-navečina s tem pojenjala, naj bi bilo in še bo dopisnik potem ali, da ne bo po pasje grizel s nepod-pisanih dopisih, le naj agitira.

Nepodpisane se dalje zadira, češ, da je radoveden, kaj si bo-do duhovniki mislili o meni. V to-lažbo mu povem sledečo resnično zgodbo: Pred trideset leti je bi-lo mesto Cleveland še skoraj pro-sta planjava. Le tu pa tam je sta-la kaka kmečka hiša. Kjer bodo sbrani delegati K. S. K. J., se je kasneje pričelo mesto širiti in Slovenci so si postavili tja cer-kev svetega Vida. Pomen sem tam več bratov, pri čemur pa se ne gre za njih imena in rečem, da so bi-li vredni vraga spoštovanja. E-den izmed njih pa si je vtepel v glavo, da mora spraviti s pota šupnika fare svetega Vida. Prire-jal je shode in na čelu jahal ko-nja, ko so hodili šupnika tožiti k škofu. Govorili so tudi, da je klečal pred cerkvenimi vrati, ka-tere je zabijal in prosil: Sveti Vid, ne daj mi več vida, dokler se mi ne posrečijo moje nakane. Ko je ruvaril proti šupniku v fa-ri in vrtil hudičovo delo, so dru-gi njegovi bratje mirno, tiho ter

spoštljivo delovali za vero. Ali naj bi kdo radi slabega bratve-ga dela pogubil ali s grdimi ime-ni nahrulili njegove brate?

Tako je njemu v pojasnilo, ki dalje piše: Matija Pogorelec pi-še v Prosveti. In če kdo drugi tu-di piše njemu neljubo, kaj naj on radi drugih, ki so svojočasno tu-di moje ime izrabljali s namenom meni škodovati ali pa pisali s ne-podpisanimi dopisi, češ mi ško-dovati.

Ds, nepodpisane, le za svoje slabosti skrbi, kolikor jih imaš, odkri jih, kadar hočeš, če se ne bojiš, kaj bodo o tebi potem mi-slili. Matija Pogorelec se ni in se nikogar ne boji radi tega, kaj mislijo duhovni ali kdo drugi. Za-to se tudi nikjer ne sramuje pod-pisati svojega imena.

Tudi metlo omenja. Da delega-tje, posebno delegatije, ki ste metelj vajene, breznačajneja, ki se sramuje podpisati svoje ime, ako bo na konvenciji in ga spo-znate, pometite ga, v smeti s njim, ker kdor ne spoštuje svojega ime-na, je nevaren vsakemu, najbolj pa jednoti ...

Nerad odgovarjam in to tudi ni odgovor pač pa pojasnilo ne-podpisaneu slabši. Seveda, ako bi se bil podpisal pod dopis, bi se mogoče pisмено pomenila in o-zdravil bi na svoji ošabni domi-ljiji. Ker se pa podpisal ni, naj se praška, kjer ga srbí. Premišlju-je naj, da kdor se svojega imena boji, odgovora vreden ni.

To mu pojasnim in s tem vsko nadaljnjem pisanje o tem kon-čujem, akoprov se da spoznati. Sem in ostanem to, kot se vedno podpisujem. — Matija Pogorelec.

Greensburg, Pa. — Redkokrat se oglasi kdo iz naše nasebine, zato jaz omenim o delavskih raz-merah. Pri nas je začel obrat vsa-ki dan, pa ne vem, koliko časa bo trajal.

Druga veselega nimam za po-ročati, temveč žalostno vest, da je nemila smrt ugrabila ljubo ma-ter v stari domovini Ano Rus, ki je dočakala visoko starost 80 let. Umrla je dne 21. junija t. l. v va-si Šica št. 9, fara Krka. Devet otrok je imela, pa vsi smo se raz-kropili po svetu, nekateri šli v A-meriko, razun ene hčerke, ki je stala ob njeni smrtni postelji. Po-kojnica je bila vdova 28 let in ve-liko morala pretrpeti, da nas je vse središila.

Dokončala je muke tega sveta in zdaj ji šelim, da bi počivala v miru. Za njo žalujejo Louis, sin Mary, Argela, Francis, hčere vsi v Greenburgu, Pa., Ana, v starem kraju, za druge pa ne vem, če so še med živimi.

Pozdravljam vse čitatelje in čitateljece tega lista. — Franca Rus, omočena Blatinik.

Ali veš, kakaj se tvoj dežel tako rad potopa s drugimi dešk in uganja rane "porodnosti"? Odgovor na to in mnoge ugan-jav obnašanje otrok najdeš v knji-gi "Zakon blagoslovja", kateri dobiš pri Književni matici S.N.P.J.

Okupacija Rura je no-sreča za Švico.

Basel, Švica. — (Louis P. Loch-ner za Fed. Press.) Okupacija Rura je občutno zadela švica-ko obrt in industrijo. Izmed vse-ga pa je najbolj prizadeta trgo-vina, ker zdaj Švica nima prave zveze z inozemstvom, kamor bi lahko izvažala svoje izdelke ter dovažala surovine. Prejinja pot preko Rens je zaprta.

Švica izdeluje stroje, diname in električne motorje ter ima svoje odjemalce po vsem svetu. Za iz-delovanje teh predmetov potrebu-je ogromnih količin premoga iz Rura. Za izdelke potrebuje je-klia iz Kruppovih jeklarj v Esse-nu in tako vsa njena industrija zavisi od industrije v Ruru. Ker pa je v Ruru zmešnjava radi o-kupacije, da ni nikake produk-cije surovin, kateri potrebuje Švi-ca, ne more strojna industrija v Švici izvrševati naročil, ki so na-vadno milijonska.

Predmeti, ki so včasih dohajali iz Rura v Švico, so se tako silno skrčili, da nikakor ne zadostajo njeni industriji. Le malo surovin pride in dobava iste je silno ne-gotova in omejena.

Vzrok, da prihaja v Švico tako malo surovin iz Rura, ni samo v tem, da je silno skrčena produk-cija, temveč je tudi radi konku-renčnega boja, ki se vrši med francoskimi in belgijskimi kapi-talisti na eni ter nemškimi kapi-talisti na drugi strani. Franco-ski in belgijski kapitalisti mo-rejo konkurirati nemškim, ta-ko so pa avtoritete od fran-coške okupacijske armade ve-lele nemškimi kapitalistom, da mo-raje vselej dobiti dovoljenje, če hočejo kaj izvoziti. Nemška vla-da stoji za nemškimi kapitalisti in se zoperstavlja, češ, da je to nepostavno, kakor je nepostavna okupacija. Tako ne izvažajo su-rovin Švicarjem ni Francozi niti Nemci. Na ta način je prišel splo-šen zastoj in radi konkurenč-ne-ga boja kapitalistov trpi nemško delavstvo in švicarsko. Če bi Švi-ca izvažala, bi imeli več dela tudi delavci drugod, tako pa je radi konflikta kapitalistov dveh dr-žav prizadeto malone delavstvo vsakega sveta.

Švicarski brodoji na Renu so izpostavljeni številnim tikanam od francoske strani, vse polno preiskav je in pri različnih vojaš-kih oblastih morajo iskati dovo-ljenja, da sploh morejo pluti po Renu. Prej vsega tega ni bilo. Po-leg tega je tudi nerodno za po-ronske parnike, ker se nemški de-lavci ne pritaknejo nobenega de-la v pristaniščih temveč leže do-ma in se ne ganejo nikamor na cesto. Imajo pa zato tudi vzrok, ker nikjer na cesti niso varni, da bi jih ne aretirali francoski ali belgijski vojniki in morda celo ustrelili.

Druga pot, ki bi jo imeli Švi-carji za izvažanje svojih pridel-kov, je tudi zaprta, to so železni-ke zveze preko Nemčije k morju. Nemčija je transitna država, pre-ko katere prevažajo dobrine iz Švice, Čehoslovake, Poljake, Holandeke in Skandinavskih dr-žav. Vse se izteka proti Hambur-gu in od tam s parniki preko mo-rja. Iz vseh južnih dežel Nemčije 'ndi vodijo dobra železniška o-mrežja proti Hamburgu, zlasti iz Švice. Toda te železniške proge so zdaj zaprte. Za Švico važna železniška proga med Frankobro-m in Bazelom je deloma zase-dena od Francozov. Sploh vse proge z juga proti Nizozemski čez Nemčijo so ukinjene radi francoske okupacije. Francoška invazija na Nemško je hud uda-rec za Švico.

HARVEY ODIDE NA AN-GLJSKO 1. SEPTEMBRA.

Washington, D. C. — Ameriški veleposlanik za Anglijo George Harvey se vrne na svoje mesto v London dne 1. septembra. Tako je oznanil po enurni konferenci s predsednikom Coolidge. Konfe-rencja je bila posvečena razpravi o vseh narodnih in mednarodnih problemih, med katerimi je bil tudi Hardingov načrt za medna-rodno sodišče.

V CHICAGO ZOPET HUDO NEURJE.

Chicago, Ill. — V soboto zgodaj zjutraj je bilo strašno grmeti, blis-kanje je trajalo dokaj časa brez presledka, vmes pa je treskalo, da ni menda nihče mogel več spali. Vlada se je huda ploha, in mnoge kleti so bile namah polne vode. Nekateri ulice so izgledale kakor ob kaki povodnji.

Čehoslovakija svetu za zgled.

Upanja in navdušenja je v iz-bilju v Čehoslovakiji, ki je prvi pet let svojega obstanka tako ve-dro porabila za zedinjenje vs-jih narodnosti in razvoj cele de-žele, da se mora cel svet čudi-njenim sijajnim uspehom.

Avstriji je pomagal vnanji sve-Čehoslovakija si je pomagala sama. V ekonomskem oziru ni ne-benega primera, ali v političnem smislu se ta mala republika na-giblje bolj nevtiralnemu posre-dvalnemu stališču, kakor ga napr-mer zavzemata Holandska in Švi-ca.

Res je, da prevladujeta v zade-vah te nove republike državništv-in želja po obdržanju in ohrani-vi prijateljskih odnosov. Strp-nost izkazuje republikanska vla-da narodnim manjšinam tamkajš-nim Nemcem, Madžarom in drugih tu-ccev, ki bivajo in žive poleg Čeho-v in imajo izdatno zastopstvo v na-rodnem parlamentu.

Čehoslovaska vlada se je teme-ljito pečala s davčno preosno-vitjo gledala na to, da je bil pro-račun večalimani enak dohodkom in že je sklenila poravnati dolg Zdrženim državam, kar je velika pripomoglo, da je jel vnanji svet zasopati stabilnosti sedanje čeko-slovake vlade.

Sodeč po uspehih v dobi zad-njih treh let moramo reči, da se da Čehoslovakijo uvrstiti med de-žele, ki mnogo obetajo. Praga je nadvse živahna metropola. Naro-dovo življenje gre po dobro začr-tani poti z ekonomično notranjo upravo in dobrim izobraževalnim programom za zaostale kraje v Slovakiji, ki je bila dolgo vrsto let pod jarmom ogrske monar-hije.

Slovakiji je treba železnice, in denar bo dobiti v te svrhe le od ameriških ali angleških finančni-kov. Lepe prilike so tamkaj, in Čehoslovaska vlada je tako do-stopna za pametne nasvete, kakor more biti katerikoli drugi neodvis-en narod.

Novčanica je že več mesecev u-trjena in trajna. Značilo je to, da je vrednost češke krone pada-la takoj po premirju vzporedno s nemško marko. Sedaj je 34 če-ških kron za en dolar.

Trgovsko razmere so zastrante-ga precej dobre, in obnovitev kup-cije z Rusijo utegne biti za Čeo-slovakijo neprecenljive vrednosti. Čehi so, kakor je znano, navezani na Rusijo že po svoji narodnosti. Ruska kultura je fedalje pomemb-nejša v Pragi in te intelektualne veri bodo dale Čehoslovakiji pri-liko, da bo nekoč posredovala med Rusijo in istočnim vnanjim svetom.

Čehi čutijo, da izpreminjajo Rusi polagoma svoje nazore o e-konomičnem vprašanju, in sicer tako, da bodo mogli obnoviti tr-govske odnose z ostalo Evropo. Čehoslovakija ima v Moskvi tr-govsko delegacijo, ki si navsmot prizadeta dobiti rusko kupčijo za svojo republiko.

Čehi se trudijo odpraviti tarif-ne zapreke po celi osrednji Evro-pi, in prav gotovo se jim posreči to prizadevanje, bržko se ukoren-i načelo medsebojnosti tudi iz-ven Prage.

Zato se ne bo treba prav nič ču-diti, če bomo doživeli v prihod-njih petih letih boljše medseboj-ne razumevanje po celi Evropi, ki ji je treba svobodnejšega obče-va-nja med narodi, ki so docela od-visni drug od drugega. Pomislite, kaj bi bilo, če bi bila tarifna ste-na med osemindesetimi dr-žavami v Združenih državah?

Ekonomično moč Združenih dr-žav je pripisovati skupnosti eko-nomičnih zakladov in virov, in evropska bodočnost je odvisna od podobne kombinacije ekono-mičnih enot.

LLOYD GEORGE SE STRINJA Z BALDWINOM GLEDJE ODŠKODNINE.

Wrexham, Anglija. — Lloyd George, bivši britski ministrski predsednik, je v govoru povedal, da odobrava Baldwinovo odločno politiko glede porurske okupa-cije in odškodninskega vprašanja. Pri tem je kritiziral tudi franco-sko propagando, ko je dejal, da je Nemčija v zadnjih pet letih plačala dve milijardi in pol dol-rjev odškodnine v zlatu.

Povest "Jimmie Higgins" je zrealo duše ameriškega proleta-riata ob času velike vojne. Dobi se pri Književni matici S. N. P. J.

NOVA KNJIGA! NOVA KNJIGA!

"Pater Malaventura"
in
"V kabaretu"

Spisal Zvonko A. Novak. Ilustracije narisal Stanko Zele.

Izdala in založila Književna matica S.N.P.J.

Povest iz življenja ameriških frančiškanov. To je prva slovenska knjiga v Ameriki, ki ima izvirne slike. Fina trda vezba. Stane \$1.50 s poštnino vred. Rojaki, sezite po tej knjigi, ne bo vam žal!

Naročbe sprejema
Književna Matica S. N. P. J.
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Njeno življenje.

Povest — Pisala Zofka Kveder-Demetrovič.

Klasova knjižnica — Izdala "Matica slovenska".

(Dalje.)

Po Novem letu je bil zopet mesec dni brez službe. Nerodno je bilo to. Ravno zdaj v veseljem predpustnem času je bil brez denarja. Zastaviti ni imel česa, posoditi mu ni hotel nihče nih. Res, kadarkoli je prošil mater za par kron, mu jih je dala. Ali denar iz njenih rok ga je žgal in pekel. Nerač se ga je dotikal v žepu. Kadarkoli je plačeval s njim v gostilni ali v kavarni, vselej je zaslišal ropot stroja, na katerem je plela mati nogavice za prodajo. Potrkal je na čašo, krona je zaplesala po mizi in že se je spomnil: pet ur je sedela mati pri stroju za ta denar in se ni ganila nikamor in ni niti enkrat povzdignila oči. Vino in liker, kava in pivo, vse kupljeno za ta denar, vse je bilo neprijeten okus. Smešno je bilo to, ali nikakor se ni mogel obraniti te svesti, tudi v pijanosti je ni mogel utopiti.

Jeseni je umrl stric Robert in po njegovi smrti je prišla Trata na dražbo. Nihče več se ni zmenil za Rajka in njegovo mater, sami s seboj so imeli dovolj skrbi.

Tudi z bratoma je bila Tilda prekinila dopisovanje. Pomagati ji nista mogla, nihče na svetu ji ni mogel pomagati. Druge pomoči bi ji bilo treba, ne le denarja. Ali vedela je, da je sama prebela, nego da bi vplivala na sina ter ga iztrgala in rešila iz nevarnega vrtnice, ki ga je vedno bolj vlekel v pogubo, ga ni človeka na zemlji, ki bi mogel pomagati. Stala je na pragu, z lastnimi očmi je gledala, kako se potaplja, roko mu je ponujala, ali ni je videl; drvel je v propast kakor slep. V nočeh brez spanja je mislila tisoč misli, kovala tisoč načrtov in ko je posijala zrak skozi okno, je vedela, da je vse zaman, da gre usoda svoj pot s brutalno, neumljeno logiko.

Shujšala je. Vedni nemir, prečute noči, skrbi in strah za sina so jo telesno in duševno potrpeli. Živel so ji začeli popuščati, roke so se ji tresle kakor stari. Oči so se ji svetile velike in žgoče v vednem razburjenju.

Po noči, tistih par ur, ki jih je izsilila od prirode njena telesna oslabelelost in utrujenost, so jo mučili težki nemirni sni. Ob vsakem šumu se je zdrnila, vsak korak na cesti pred hišo ji je pognal kri k srcu. Temne slutnje so jo obhajale, čuden, mučen strah jo je stiskal za grlo. Samo če delo je je nekoliko umirilo.

Nekega dne je Rajko izginil. Ni ga bilo domov večer in niti po noči ne.

Čakala ga je kakor vselej. Ali noč je minila in mati je dočakala dan oblečena.

Vsa barva je izginila iz njenih lic, iz oči ji je gledala presunljiva skrb materinska, ganljiva žalost ji je trepetala na ustih.

"Kakšni pa so?" se je zavzela Lena. "In niti legli niso, postelja je nedotaknjena! No jax, že osterjem falot, ko se vrne! Ampak oni si te le reči jemljejo vse preveč k srcu. Koliko mater je v Trstu, ki jim delajo slinovi prav takšen ter, kako napačno! Kaj, pa ne obupavajo! Prosim jih, taka je Sodoma in Gomora, ki je po nekaterih trških besedah! Saj ni čuda, da mladeneč zapeljuje! Že pride domov, potepence potepni! Ampak oni se predobri. Kaj a lepo! Sklofuta bi ga in zaslala, da je moj!"

Težki, moreči dan je minil. Nikjer ni bilo Tilde obstanke. Šla je proti mestu, sela na čisto mimino klop in gledala po cesti napolni. Ali med enim, ki se počasi stopali navgor, ni bilo sina.

Druga noč je minila, dolga in strašna. Oblečena se je vrgla Tilda na posteljo. S trepetajočim srcem, s drhtečimi žilami je poslušala v gluho temo, čakala, da se zunaj kaj zgane, da začne znani sinov korak.

Kasne po polnoči ji je mrtvaška trudnost zatimila oči za pol ure ali uro. V neizmernem strahu, s trepetajočimi udi je planila po kolen na pol blazna od mrzle, živje groze.

Kaj je sanjala?

Ali ni stal ravnokar pri mizi njen mož v sivi jetniški obleki, v obraz ves strah in mrljaki!... Usta so se mu zganila, nekaj ji je hotel reči... Svetovati, prositi, svariti!... Kakor senca je izginil, ko se je vzbela.

Je li bila sanja ta prikazen, istina, halucinacija njenih prenapetih živcev?

Vstala je, sela k stroju in delala vso noč, da omami, ubije misli.

Je zopet je minil dan, minila je noč.

Sin se ni vrnil.

Kakor kuga so ji je zagrizel blazni strah v dušo. Brez spanja so bile noči in že je zaspala, so jo plislile pošastne sanje. Mrtvi so jo obklovali. Mati je prišla, oče, mož otroka... Mimica je sedela pri mizi in jokala... Natančno jih je videla. V strašni, pošastni telesnosti so jih razločile njene oči. In vsi, vsi so ji hoteli nekaj reči, nekaj povedati... Ali izginili so, predno je glas zatrepetal na njihovih bledih, mrtvih ustih.

Kaj pomeni vse to? Kaj je storil sin?

Poizkušala je čitati, da se prisliti misli na druge stvari. Ali ko je prečitala deset strani, se je zdrnila in spoznala, da ne ve niti enega stavka od vsega, kar je čitala. Sela je k pletilnemu stroju in delala z mrljasto naglico. Na nič drugega ni hotela misliti kakor na delo. Stroj je ropotal in vendar je poslušala ven v noč. Kaj se ni zunaj na poti nekaj oglašilo? Korak?... Ustavila je stroj, vzpela se kvišku in z ušesi, z očmi, s celim obrazom, s celim telesom poslušala v groznični napetosti. Ali noč je bila tiha, brezglasna, nema. Strašen, tiak molk je pritiskal od vseh strani na njeno ubogo srce. Sela je zopet k stroju, misli so se izgubile kdo ve kam in sama je postala stroj, ki se giblje mehanično in sigurno. Ko je zopet zavedla in pogledala na delo, se je čutila, da je že toliko narvala. Čudna, tesna omotica ji je prevzela dušo in telo.

Po dnevi jo je Lena motila in dramila iz njene glave in globoke zatoplenosti. Neprehoma je vzdihovala in jadikovala.

"Nekaj se mu je zgodilo, verjemite mi, gospa," je zatrjevala. "Oglašati moramo policiji, da je izginil."

"Se par dni počakamo," je rekla Tilda. "Za gotovo se vrne."

Policija! Ni se upala na policijo...

Kdo ve, kaj je storil sin, in saj li tati prva naznani sina?

Ne, ne! Morda je odšel h kakemu prijatelju in ga je sram, se zglasiti... Morda je zunaj kje v vaseh, v kakšnem manjšem primorskem mestu ali trgu našel službo... Jutri morda že pride pismo... Tudi njegov oče ni rad pisal, po cele mesece ni vedela, kaj dela...

Lena se je jokala.

"Malo neroden je bil res, a tako prijazen in lep mladinec. Bojim se, da se mu ni zgodila kakšna nesreča. Utopil se je morda. Morje nam ga izvrže mrtvega!... Tako rad je vesljal, a te dni je bilo viharno... Jutri pojdem k Sv. Antonu in dam za majo zanj... Da zveš, ali je živ ali mrtov..."

"Nič se mu ni zgodilo, zdrav je," je rekla Tilda odločno.

Popolnoma jasno je vedela in čutila, da je živ in zdrav. Nečesa drugega se je ona bala, še hujšega...

Noč je prehajala za nočjo, dan za dnevom, vsi težki, neumljeni, straha polni, bolečini, brezuspešnega, nemirnega pričakovanja. Kakor strune so bili napeti njeni žilci. Blazno, razburjeno ji je trepetalo v sleherni mišici telesa. Strašno slutnje so ji glodale srce, z jekleno pestjo jo je stiskal ledeni strah za grlo. Oči so videla, česar ni bilo, ušesa slisala, česar ni bilo čuti. Iz vseh kotov je že prežala groza na njo.

Kaj je zakrivil sin, kaj je storil?

Lena je odšla spat, trudna od letanja po mestu. Šla je ispravevat po vseh pisarnah in komptoirjih, v katerih je bil prej Rajko zaposlen, in je ispravevala, če ve kdo od gospodarjev za Rajka Sterleta; ima mu sporočiti važnih vesti. Nekateri so rekli, da ne vedo ničesar, drugi so ji napisali na listek papirja njegov naslov.

"Tja gor pojdi, tam stanuje pri svoji materi."

Ni se upala povedati, da ga ni doma, da ga čakata z materjo že ves teden in dlje. Nogo so jo bolele, ko je prišla domov in vse oči je imela zatekle od jokanja.

Deveto noč je čula Tilda in čakala.

Strašno, mučni nemir ji je razjedal dušo. Roke so ji trepetale in v glavi so ji šumele zle misli. Kakor furije so ji klijavale srce. Brez dela je sedela in arla pred se, glavo naslonjeno v dlani.

Kaj se bo zgodilo, kaj? Nekaj nečuvnega, pošastnega je težilo njena ramena. Grozna košena pest ji je stiskala grlo, da je komaj dihal. V prsih ji je butalo srce v prečudni, temni bojazni.

Oh, kakor večnost je bil minoli teden, kakor večnost dnevi, kakor večnost noči, kakor večnost vsaka ura!

Vaaka minuta je bila težka kakor svinec. Z neznansko pezo je padala na prsi, zadnjo mož jemala slabemu, prestrašenemu, občutljivemu in zbeganemu materinemu srcu. Počasi so se vlekle ure, neskončne in duševne kakor mora.

In zunaj globoka, mrtvaška, grozeča tišina noči!

Zunaj brezglasje, zunaj molk, preteč in skrivačjo nesrečo.

Usoda je stala pred vrati. Tilda jo je čutila v vsem svojem bitju in bala se je. Zagrinjala pade in počasi se zareži v njene oči s peklenskimi svojimi posmehom.

Česa se bojiš, mati? Kaj slutiš? Kje ti je sin in kaj počenja? Je li mrtov?

Morda že tava okrog z žigom sramote in zločina na čeln in se skriva, kakor zver.

Ha, ha! Kje so nade, ki si jih stavila nanj? Kje so cilji, ki si mu jih namenila?

Ha, ha! Ha, ha!

Kdo se je zakrohotal, kdo?

Ne, ne, kočija je zadržala zunaj.

Zganila se je. Zmota. Kaj bi kočija tu gori aredi noči?

Ali ne!

Res se je silila peketanje konj. In zdaj se je ustavilo pred hišo.

Planila je kvišku pa v vežo in k durim. Kolena so se ji bilyla in komaj je obrnila ključ v vratih.

Njen sin je stal na pragu.

"He, he, mama... Kaj me čakaš tudi noč?" je jecjal nerodno.

"Kaj ne, dolgo me ni bilo, dolgo... Pa sem se vendarle vrnil," se je smejal.

Poznala je že na glasu, da je vinjen. Odurno je smrdeča pijača iz njega.

Zaklenila je vrata in šla v sobo za njim.

Zvalil se je k mizi na klop. Brez povrnika je bil in ves zmehčan in povaljan. Njegov obraz je bil zabuhel od pijače, oči krvave, mlada brada zmršena, lasje so mu neredno viseli v čelo.

"Kje si bil?" je dahnula.

"Nikjer, mami, nikjer...," je govoril zmeden in pretrgano. "To je ta vrag, da nikjer!... Daleč sem hotel, več... Daleč, v Ameriko... Bolje bi bila, da me je odneslo čez morje, več... čez ocean široki... Eh, mami, res ti nisem rekel z Bogom... že z Bogom ne... Pa bi bilo vseeno bolje... bolje, da... da me nisi več videla, kakor da me vidiš..."

"V Ameriko?" je kriknila mati. "In brez slovesa?"

"Da, brez slovesa, mami... Taki le se ne obhajajo, kadar jih jemlje vrag, kakor sem jaz, he, he... Noč jih vzame in prav je to... Za njih je prav in za matere je prav in za druge ljudi... He, he..."

"In kaj si delal ves ta čas? Kje si bil?"

"Kje si hodil, kje si bil, he, he..." se je pačil. "Saj sem ti že rekel, nikjer nisem bil... Po starem mestu sem se vlačil, pri babah sem bil... He, he... Nič se ne odmiha... Pine punce, mami, fine... Frizure imajo, več, imenitne frizure... In naparificirane so, mami, fino... po vseh dišavah dišijo... Bele, mehke roke imajo, he, he... Ne takih, žuljavih kakor..."

(Konec prihodnj.)

Janko Kersnik:

"Corpus juris".

Starega leta šan se je bil bližal svojemu koncu. Trije prijatelji, študentje višjih šol, so sedeli skupaj v slabo razsvetljeni sobi ter vlekli goste oblake tobakovega dima iz dolgih pip. Videti je bilo, da čuvstva, ki so jih navdajala, niso bila baš največje, a vendar je zdaj temu, zdaj onemu prišla kaška burka v glavo, ki jo je tudi vestno prodal v splošni smeh.

"Se tole pipico ga bom zmetal," se oglašil v kotu pri peči sedeči učencek Eukulapov, potem pojdem pa na lov; morda ustrelim kakega starega lisjaka za..."

"Nekaj dobrih besedi, kaj ne," se norčuje drugi, nadepoln pravoslovec, kakor sprčuje debeli "corpus juris", ki si ga je porinil pod glavo morda v misli, da pojde kaj vanjo. "Jaz bi rajše prebiral po glavi o kreditorjih, pa najdem preveč analogij."

"Ti "corpus juris" — tako so delali nadepolnemu apostolu pravice, — ti si menda že prej vedel, kaj je "obligatio" in kaj "pignus", nego si jel one, kakor pravijo, neizrekljive — trgati po latinskih klopeh" — se čuje zopet iz kota pri peči.

"In ti, ljubi moj, si menda samo zaradi tega jel nene študirati, da bi izvedel, kako se "nervus rerum gerendarum" in njegova jetika ozdravi," se huduje razkaljeni studiosus juris.

"I, kaj se bosta prepirala, pozvame tretji od študentovske detelje besede; "danes je zabava v društvu X. Pojdimo tja, morda najdemo kako dobro dušo, ki se s svojim finančnim ministrom še ni tako stepla in aprla kakor mi. In potem — prosit pove leto!"

"Ura, to je pravo," vzklizneta druga dva tovariša, in mladi Eukulap prične urno staro dijaško pesem, kateri se smejo oporekati vse poetične lepote, samo klasični jezik ne:

Ta vin, ta vin,

ta vin daje življenje: —

in ves trojni zbor je navdušeno ponavljal:

Daje, daje življenje! —

Kmalu potem je sedela trojica naših znancev v sobani društvu X. pri polnem bokalu in xrla s kritičnim očesom v sosedni prostor, kjer se se sukali urni plesalci z lepimi plesalkami v narodnem kolu po melodijah narodne muzike.

"Corpus juris", zakaj pa danes ne plesiš, vpraša po dolgem molčanju naš znani zdravoslovec.

"I, kaj že plesati, se ponorčuje njegov tovariš, ali ne veš, da mu je prvi mož zopet ženo izneveril?"

"Ne, ti pa le govori, ti, se hudoje objekt tega dovtipa, tvoja piška tudi še ni v ognju izkušana; tebi jo bo še drugi mož odnesel."

"Corpus juris, veš kaj novega? Slavika je danes tu. Popleši, popleši enkrat z njo; morda pozabiš prvega moža in prvo ženo. Ali pa sedi tu in trpi in drži se, kakor bi bil s križevega pota ušel!"

"Trpljenje je sicer božja mašt, pravijo pri nas, ti si pa danes tudi tak, ko čekaš tedna noč." Tako reki vatane "corpus juris" ter stopi v drugo sobo, in kmalu se je sukal v krogu držeč lepo, neko plesalko okoli pasu.

Corpus juris je bil čuden, jako originalen človek; vsak, kdor ga je poznal, je trdil, da je pravzaprav "pokrita rihta", pri vsem tem pa vendar jako dobra duša. Norčeval se je rad iz vsakega, iz samega sebe pa najraje; to pa, kadar je bil sam, ali pa le v majhni družbi izvoljenih prijateljev. Tedaj je mnogokrat pripovedoval, da je svoj poklic zgrešil, in da je še manj jurista v njem, nego pri nas Slovenceh liberalnosti; in to je res malo. Najbolj so ga zanimali "obligationes", — zakaj — čitatelj že ve. V urah, ko je nosil v srcu "vsega sveta gorje", je tudi pesmaril. Seveda le o nesrečni ljubezni; in zatorej naš slovenski svet njegove umotvore še malo pozna. Zaljubljen se je jako hitro, in tedaj je pel o "rožici, ki cvete v dobrih, in za katero njemu v višavi nosi srce grozno gorje" itd.; bil je dobre volje, je pa sam priznal, da ga "luna trka". Danes menda je bil v tem položaju, vsaj ravno sedaj, ko je sukal svojo plesalko po okrašenih dvorani. Morda se hoče na novo zaljubiti. — To je bil "corpus juris".

In njegova plesalka? Srednjevelike rasti je bila, obrazek ne baš smagovalno lep, a duhovite oči so tako jasno in živo gledale izpod temnih obrvi, in njen nekako mladostno divji značaj, ki se je izraževal v vsaki stopinji, si je moral privojsiti srce slehernega. Lahko miselno veselje, optimizem, najbo-

lje znamenje nepokvarjenosti, in trohica samoljubnosti, brez katere nam ženska dopasti ne more; vse to je sijalo iz njenih oči. Tako je bila Slavika.

In "corpus juris"? Zunaj v prvi sobi je ravno njegov tovariš, mladi Eukulap postavil prazen kosarček prav trdo na mizo ter dejal svojemu prijatelju: "Glej no, glej, "corpus juris" že spet gori. Jutri bo pa cel "kvartir" poln njegove norosti. Bog mu grehe odpusti. Pa nekaj moramo za novo leto dobiti."

"Veš li, ljubi moj," se oglašil za govorcem "corpus juris", "kaj je pel moderni Lazarus v svojem mehkem pernatem grobu: "Es ist eine alte Geschichte" itd., in ti bi moral biti grozen filister, ako bi tudi tebe enkrat ne zadela enaka usoda kakor žuga danes meni."

"Halo, halo, je že "dober" vzklizneta smeje se oba prijatelja, "corpus" pa ju kaznuje s tihim zaničevanjem.

Sedejo v kot za mizo, in — "ta vin, ta vin daje življenje" je zadonelo v krogu.

Tudi "corpus juris" je pokazal, da čula to filozofijo, pa vendar mu danes ni hotelo prav po godu iti.

Jel je sanjariti po stari svoji navadi. Spomnil se je otroških svojih let, ko je še hodil v domači gozd ležat pod staro košato bukev. Tam je gledal v zelene veje in sanjal o prihodnosti: kako bo hodil po svetu, po visokih gorah, po daljnjih širokih ravninah, kako se bo vozil po morju, in povsod bo le mislil na slovenski dom svoj in na njegovo nesrečo. Da, tedaj je že nosil v srcu "vsega sveta gorje" in vendar mu je to hrepenenje po nekem neznanim idealu vzbujalo vesela čuvstva. In sedaj? Da, tudi sedaj še vedno hrepeni po — čem? Saj sam ne ve. In tiho v mislih ponavlja pesem, ki jo je skoval v enakem položaju:

Bezeg se rascvita in škrlance poje; pšenica rase po širokem polju; pa na celem svetu ni je žive duše, ki bi me ljubila.

Cvetje bo ovelo, petje bo nehalo, in rumeno žito bodejo poželi; mene ponese pa štirje črni moči vunkaj v črno zemljo!

Bilo je polnoči. Stare leto je vzelo slovo nenadoma s dvanaestim udarcem kladi, in novo leto s temno svojo prihodnostjo je nastopilo.

"Bratje, le pijmo ga," je govoril nekdo prijateljem; "velja naj novemu letu."

In kozarci so trčili skupaj, "corpus juris" ni čul ničesar. V njegovem srcu je nastopilo tudi novo leto, — kako — tega še sam ni vedel. Nov ideal je našel, in ta si je bil privojsil vsa čuvstva, vse misli, ki jih je rodilo srce našega

sanjača. In tako je sedel v svoji koti.

"Slavika je že šla domov, "pus juris"; ali boš še plesal?" ko ga ogovori eden izmed prijateljev.

"Ali si se dobro imel?" po me kakor pol ure pozneje ravno beseda, ko je naša trojica pota proti domu.

"Da, prav dobro," zategne pus juris.

In drugo jutro so zopet valili "metali" dim iz dolgih svojih pip; zdravoslovec je govoril o hipotetičnih forintih, njegov lega je računil po stari navadi, liko mu ostaje ali bolje primakuje še za mesec, in corpus juris.

Danes je že zopet nosil "vsega sveta gorje" v srcu, zamišljen korakal po sobi gor in dol — "kvartir" je bil res poln njegove norosti. Kar vzame v roko s dnevnika in jame poetično domovati pesem, ki jo je bil skoval danes domov prišel:

"Oj, ti ne veš, da le za te srce mi v prsih bije, in da iz tvojih mi oči nebo nasproti sije."

In pri peči sedeči kolega se oglašil: "Čuj, Izrael! velik pesnik je vstal med nami, corpus juris mu je ime. Pa prišla bo zelena mlad, gorko solnce po ogrevanih naših gora, vesel bode svet, — naš pesnik, — "corpus juris" mu je ime, — pa bo po oglašenih stezah, čez zelo travnike in vzdihoval: "Slavika Slavika!"

KJE SE NAHAJA

moj bratranec Joseph Dolina pred 5 leti bila sva skupaj v Seattle, Washington, a sedaj ne ve kje je. Njegov naslov bi rad povedel. Uljudno prosim njega, rojake ako kdo ve za naslov, da mi ga prijavijo na moj naslov Matt Dolinar, R. F. D. 1. — Harrietta, Mich. (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hm-ll, sladilo in vse druge potrebščine. Poskusite se pripraviti, da je doma pri kuhanju vedno le najboljši in najcenejši. Dobili je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam damo naročilo po pošti, pošljite v vsako kraj.

Groceries, sladčarjem in v vsi druge trgovine damo primeren popust pri vsakih naročilih. Pišite po informacijo na:

FRANK OGLAR,

6491 Superior Avenue, Cleveland, O.

CUNARD

VSAK TOREK PLUJE PO EDEN TEM VELIKIM PARNIKOV

AQUITANIA.....45,647 ton

MAURETANIA.....30,704 ton

BERGAMIA.....52,023 ton

Prijane kabine za tretje razreda potnike s 2, 4, 6 posteljami. Kraina obredna, kadina in podivala soba. Pokrito promenado nadkrovi. Izvrstna krito promenado nadkrovi. Nobenih skrbi.

Cunard's "Money Order" se izplačuje v vsaki svetovni banki, v vsaki svetovni banki, v vsaki svetovni banki.

CUNARD ANCHOR LINE, 140 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

FRANK OGLAR

24 Main St., Conemaugh, Pa.

Nove caske polijam zasteni.

EMIL KISS, BANKIR

133 Second Ave., New York City

EMIGRACIJA IZ KRAJA JE ZOPET ODPRTA. DO JUNJA MESECA 1924

6426 OSEB SME PRITI V AMERIKO.

Ako nameravate vašo famo, otroke ali sorodnike dobiti sem, pišite takoj men in jaz vam vredim vse potrebno.

Pošiljam denar v domovino! Hranim vlogi!

POTNIŠKI ODELEK!

EMIL KISS, BANKIR

133 Second Ave., New York City